

**UZNAWANIE I WYKONYWANIE WYROKÓW
WYDANYCH W ARBITRAŻU INWESTYCYJNYM**

Justyna Szpara

Maciej Łaszczuk

Warszawa, 26 października 2010 r.

1

Skróty**ECT** – Karta Energetyczna z 17.12.1991 r.**ETS** – Europejski Trybunał Sprawiedliwości**ICSID** lub **Konwencja Waszyngtońska** – Konwencja o rozstrzyganiu sporów inwestycyjnych między państwami a obywatelami innych państw z 18.03.1965 r.**KN** – Konwencja Nowojorska o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń arbitrażowych sporządzona w Nowym Jorku dnia 10 czerwca 1958 r.**NAFTA** – Północnoamerykański Układ Wolnego Handlu z 1.04.1994 r.**TFUE** – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej z 25.03.1957 r.**TUE** – Traktat o Unii Europejskiej z 7.02.1992 r.**TWE** – Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, obecnie TFUE

2

Kontrola wyroków w arbitrażu inwestycyjnym

Łaszczuk
& WSPÓLNICY

Dwa reżimy:

- wyroki wydane w arbitrażu odbywającym się na podstawie Konwencji Waszyngtońskiej (*ICSID*)
- wyroki wydane w arbitrażu odbywającym się poza reżimem *ICSID*, na podstawie (np.):
  - Instrumentu Dodatkowego (*Additional Facility Rules*)
  - Regulaminu UNCITRAL
  - Regulaminu SCC
  - Regulaminu ICC

3

Kontrola wyroków w arbitrażu inwestycyjnym

Łaszczuk
& WSPÓLNICY

Reżim ICSID

- autonomiczna regulacja nie tylko postępowania arbitrażowego, ale także kontroli wyroków arbitrażowych
- wyłączenie kontroli sądów w miejscu arbitrażu, a także sądów państwa wykonania
- kontrola wyroku, przez komitet *ad hoc*, mogąca prowadzić do jego unieważnienia (*anullment*) (art. 52 ICSID)

4

Kontrola wyroków w arbitrażu inwestycyjnym Poza reżimem ICSID

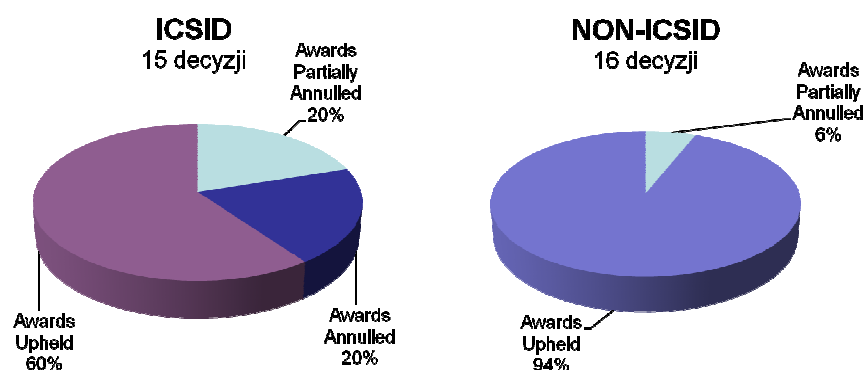
Łaszczuk
& WSPÓLNICY

- procedura arbitrażowa podlega, co do zasady, prawu państwa miejsca postępowania
- wyroki podlegają kontroli ze strony sądów państwowych w miejscu arbitrażu, na takich samych zasadach jak wyroki wydane w arbitrażu handlowym

5

Kontrola wyroków w arbitrażu inwestycyjnym Który reżim korzystniejszy? (1)

Łaszczuk
& WSPÓLNICY

*Dane wg stanu na kwiecień 2008; źródło: G. Verhoosel, *Annulment and Enforcement Review of Treaty Awards: To ICSID or Not to ICSID* [w:] A.J. van den Berg (red.) *50 Years of The New York Convention*, Kluwer Law, Hague 2009

6

Kontrola wyroków w arbitrażu inwestycyjnym Który reżim korzystniejszy? (2)

Łaszczuk
& WSPÓLNICY

W 2010 – merytoryczne decyzje komitetów *ad hoc* w ramach ISCID dotyczące unieważnienia (*annulment*):

- *Sempra Energy International v. Argentina* (unieważnienie w całości)
- *ENRON Corporation & Ponderosa Asset v. Argentina* (unieważnienie w części)
- *Helnan Hotels v. Egypt* (unieważnienie w części)
- *Vivendi v. Argentina II* (krytyka arbitra i Sekretariatu ICSID, ale odmowa unieważnienia)
- *Rumeli Telekom & Telsim Mobil v. Kazakhstan* (odmowa unieważnienia)

7

Uznanie i wykonanie wyroków Reżim ICSID (1)

Łaszczuk
& WSPÓLNICY

- wyrok jest ostateczny i wiążący dla stron (art. 53.1 ICSID); nie wiąże jednak w innych postępowaniach
- wyrok wiąże strony, które powinny zastosować się do wyroku i postępować zgodnie z jego treścią, chyba że wykonalność wyroku została wstrzymana zgodnie z Konwencją Waszyngtońską (art. 53.1 ICSID)

8

Uznanie i wykonanie wyroków Reżim ICSID (2)

Łaszczuk
& WSPÓLNICY

- Każde z państw – stron ICSID jest zobowiązane uznać wyrok jako wiążący i wykonać zobowiązanie pieniężne na swoim terytorium, tak, jakby było to prawomocne orzeczenie sądu tego kraju (art. 54.1 ICSID):
  - zobowiązanie do uznania dotyczy wszystkich wyroków
  - zobowiązanie do wykonania wyroku dotyczy tylko zobowiązań pieniężnych – w pozostałym zakresie wykonanie na podstawie KN lub prawa krajowego
- Wykonanie następuje na podstawie przepisów o egzekucji wyroków w państwie wykonania (art. 54.3 ICSID)

9

Uznanie i wykonanie wyroków Poza reżimem ICSID (1)

Łaszczuk
& WSPÓLNICY

- Uznanie i wykonanie na takich samych zasadach jak wyroków w arbitrażu handlowym, tj. na podstawie:
  - umów międzynarodowych, przede wszystkim KN
  - przepisów krajowych:
    - dotyczących uznania i wykonania zagranicznych wyroków arbitrażowych
    - dotyczących uznania i wykonania krajowych wyroków (w miejscu arbitrażu)

10

Uznanie i wykonanie wyroków Poza reżimem ICSID (2)

Łaszczuk
& WSPÓLNICY

- Zastosowanie KN a zastrzeżenie handlowego charakteru sporów (art. 1 ust. 3 KN) – czy w razie jego zgłoszenia KN ma zastosowanie do wyroków wydanych w arbitrażu inwestycyjnym?
- brak w KN definicji *sporu wynikłego ze stosunku prawnego o charakterze handlowym* – decyduje prawo państwa uznania

11

Uznanie i wykonanie wyroków Poza reżimem ICSID (3)

Łaszczuk
& WSPÓLNICY

- BIT pomiędzy Polską a Republiką Federalną Niemiec wprost odsyła do stosowania KN (art. 11 ust. 3)
- ECT i NAFTA stanowią, że spory z nich wynikające są uważane za spory handlowe w rozumieniu KN:

ECT: Art. 26.5 (b). *Wszelkie postępowanie arbitrażowe na podstawie niniejszego artykułu, na wniosek którejkolwiek ze stron sporu, odbędzie się w państwie będącym stroną Konwencji Nowojorskiej. Roszczenia przedłożone arbitrażowi na podstawie niniejszego postanowienia będą, w rozumieniu artykułu 1 tej Konwencji, uważane za wynikające ze stosunku handlowego lub z transakcji.*

NAFTA: Art. 1136.7. *A claim that is submitted to arbitration under this Section shall be considered to arise out of a commercial relationship or transaction for purposes of Article I of the New York Convention and Article I of the InterAmerican Convention.*

12

Uznanie i wykonanie wyroków Poza reżimem ICSID (4)

Łaszczuk
& WSPÓLNICY

- Postulat szerokiej interpretacji sporu wynikłego ze stosunku prawnego o charakterze handlowym:
  - w trakcie prac nad KN zmierzano do umożliwienia państwom przystępującym do KN wyłączenia jej stosowania do sporów uznawanych za niehandlowe; brak wskazań, jakoby wyłączenie to miało dotyczyć arbitrażu z udziałem państwa, na podstawie umów o ochronie inwestycji
  - spór dotyczy zawsze inwestycji, a więc transakcji o charakterze handlowym, co wpływa na ocenę charakteru zobowiązań państwa wynikających z umów o ochronie inwestycji

13

Uznanie i wykonanie wyroków Poza reżimem ICSID (5)

Łaszczuk
& WSPÓLNICY

- Znaczenie wymogu złożenia oryginału umowy o arbitraż (art. IV ust. 1 KN; art. 1213 KPC) – co należy przedstawić w celu uzyskania uznania lub stwierdzenia wykonalności wyroku wydanego w arbitrażu inwestycyjnym?
  - przyjmuje się, że umowę arbitrażową tworzy zgoda państwa na arbitraż zawarta w umowie o ochronie inwestycji oraz zgoda inwestora, poprzez przedłożenie sporu do rozstrzygnięcia przez arbitraż; tak wprost np. art. 26 ust. 5 (a) ECT:

Zgoda udzielona w ustępie (3) wraz z pisemną zgodą inwestora, daną w myśl ustępu (4), będzie spełniała wymogi co do: (...)

(ii) "pisemnej umowy" w rozumieniu artykułu II Konwencji ONZ o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń arbitrażowych, sporządzonej dnia 10 czerwca 1958 r. w Nowym Jorku (dalej zwanej "Konwencją Nowojorską")

14

Uznanie i wykonanie wyroków Poza reżimem ICSID (6)

Łaszczuk
& WSPÓLNICY

- wymóg przedłożenia umowy o arbitraż dotyczy oświadczenia inwestora obejmującego zgodę (*notice of arbitration*, oświadczenie na podstawie art. 26 ust. 4 ECT)
- czy konieczne przedłożenie zgody państwa zawartej w umowie międzynarodowej?
  - umowy o ochronie inwestycji, których stroną jest Polska, jako ratyfikowane umowy międzynarodowe, stanowią źródło prawa w Polsce – nie jest konieczne przedkładanie umowy w przypadku wykonania w Polsce

15

Uznanie i wykonanie wyroków a prawo UE Zagadnienia ogólne

Łaszczuk
& WSPÓLNICY

- Uznanie i wykonanie zagranicznych wyroków arbitrażowych, w tym w ramach arbitrażu inwestycyjnego, wyłączone spod działania *Rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych*
- Propozycje zmiany zakresu wyłączenia arbitrażu spod działania *Rozporządzenia 44/2001*
- Postulat przystąpienia przez UE do ICSID

16

Uznanie i wykonanie wyroków a prawo UE Stanowisko Komisji (1)

Łaszczuk
& WSPÓLNICY

- Stanowisko Komisji Europejskiej w sprawie *Eastern Sugar B.V. v. Republika Czeska* w odniesieniu do arbitrażu inwestycyjnego na podstawie wewnątrzunijnych BIT:
  - Pismo Komisji Europejskiej Dyrekcji Generalnej Rynku Wewnętrznego i Usług z 13 stycznia 2006 r.
  - Nota Komisji Europejskiej Dyrekcji Generalnej Rynku Wewnętrznego i Usług z listopada 2006 r.

17

Uznanie i wykonanie wyroków a prawo UE Stanowisko Komisji (2)

Łaszczuk
& WSPÓLNICY

- w sporach pomiędzy Państwami Członkowskimi art. 292 TWE (= art. 344 TFUE), wyłącza zastosowanie metod rozstrzygania sporów wynikających z BIT w zakresie, w jakim spór dotyczy spraw podlegających kompetencji UE

Art. 292 TWE (art. 344 TFUE): *Państwa Członkowskie zobowiązują się nie poddawać sporów dotyczących wykładni lub stosowania Traktatów procedurze rozstrzygania innej niż w nich przewidziana.*
- spory pomiędzy inwestorem a Państwem Członkowskim, od czasu przystąpienia do UE, powinny być rozstrzygane na podstawie prawa UE. Można twierdzić, że inwestorzy mogą nadal korzystać z procedury rozstrzygania sporów przewidzianej w BIT, jeżeli spór dotyczy faktów zaistniałych przed akcesją

18

Uznanie i wykonanie wyroków a prawo UE Stanowisko Komisji (3)

Łaszczyk
& WSPÓLNICY

- większość kwestii uregulowanych w BIT należy do kompetencji UE i w tym zakresie BIT nie mogą być stosowane
- rozstrzygnięcie sporów pomiędzy inwestorem a Państwem Członkowskim w drodze arbitrażu może spowodować, że kwestie dotyczące stosowania prawa UE nie zostaną przedstawione ETS, co może spowodować nierówne traktowanie inwestorów z różnych Państw Członkowskich

19

Uznanie i wykonanie wyroków a prawo UE Stanowisko ETS

Łaszczyk
& WSPÓLNICY

- Stanowisko ETS w sprawie *Eco Swiss* (wyrok z 25.02.1999 r., C-126/97) – prawo UE stanowi część porządku publicznego; sąd Państwa Członkowskiego ma obowiązek uchylć wyrok arbitrażowy (w postępowaniu ze skargi o uchylenie) jeżeli wyrok jest sprzeczny z art. 85 TWE (= art. 101 TFUE), na podstawie klauzuli porządku publicznego
- Stanowisko ETS może mieć zastosowanie:
  - do innych norm prawa UE mających bezpośrednie zastosowanie
  - do uznania i wykonania wyroków arbitrażowych
  - do wyroków wydanych w ramach arbitrażu inwestycyjnego

20

Uznanie i wykonanie wyroków a prawo UE Aktualne problemy (1)

Łaszczuk
& WSPÓLNICY

- *Eco Swiss* a wyroki wydane poza reżimem ICSID:
  - odmowa uznania lub wykonania na podstawie art. V (2) (b) KN – klauzula porządku publicznego, w przypadku gdy wyrok arbitrażowy narusza prawo UE

21

Uznanie i wykonanie wyroków a prawo UE Aktualne problemy (2)

Łaszczuk
& WSPÓLNICY

- *Eco Swiss* a wyroki wydane w ramach reżimu ICSID:
  - co do zasady przyjmuje się, że wyroki wydane w reżimie ICSID nie podlegają kontroli na etapie uznania i wykonania; porządek publiczny nie może stanowić podstawy dla odmowy uznania lub wykonania
  - można bronić poglądu, że wyroki wydane w ramach reżimu ICSID nie podlegają ocenie z punktu widzenia prawa UE
  - jednak art. 258 TFUE może stanowić podstawę do odpowiedzialności Państwa Członkowskiego w razie zastosowania się do wyroku, który narusza prawo UE
  - możliwe wystąpienie przez sąd Państwa Członkowskiego do ETS na podstawie art. 267 TFUE

22

Uznanie i wykonanie wyroków a prawo UE Aktualne problemy (3)

Łaszczuk
& WSPÓLNICY

- Stanowisko Komisji w sprawie *Eastern Sugar* a zasady wynikające z *Eco Swiss*:

Czy wyroki wydane w oparciu o wewnętrzne BIT-y są wykonalne w UE?

23

Łaszczuk
& WSPÓLNICY

Dziękujemy Państwu za uwagę

justyna.szpara@laszczuk.pl

maciej.laszczuk@laszczuk.pl

Łaszczuk i Wspólnicy Sp.k.

Plac Piłsudskiego 2, 00-073 Warszawa

tel. +48 (0) 22 351-00-67, fax. +48 (0) 22 351-00-68

www.laszczuk.pl

www.arbitraz.laszczuk.pl

24